

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 15.9.2009
KOM(2009) 458 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Arengupoliitika sidusus: tervet Euroopa Liitu hõlmava poliitikaraamistiku
kehtestamine**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Üldine eesmärk järgida arengupoliitika sidususe põhimõtteid	4
3.	ELi senine käsitus arengupoliitika sidususest	4
4.	Vajadus uue käsitusviisi järele	5
4.1.	Sisepoliitika valdkonnad avaldavad välissuhetele üha suuremat mõju	6
4.2.	Arenguriikidesse suunatud rahavood, mis ei ole ametliku arenguabiga seotud	6
4.3.	ELi arengupoliitika sidususe mehhanismi tugevdamine ja prioriteetide kindlaksmääramine	6
4.4.	Arenguriikide vaatepunkt	7
5.	Kogu liidu lähenemisviisi kajastava poliitikaraamistiku kehtestamine	7
5.1.	Prioriteetide kindlaksmääramine	8
5.2.	Laiendatud ametlik arenguabi	11
5.3.	Uue lähenemisviisi elluviimine	11
6.	Kokkuvõte	12

1. SISSEJUHATUS

Majandus- ja finantskriisi kolmas laine on arenguriike tabanud rängalt, raskemini, kui keegi oodata oskas¹. Prognoosid ei luba paranemist ei 2009. aasta teisel poolaastal ega 2010. aastal. Arvestuste kohaselt elab 2009. aastal vaesuses üle 50 miljoni inimese².

Kriisi möödumisel saab üha selgemaks, et kriisieelse olukorra taastamisest ei piisa, vaid kõige olulisem (kuigi mitte ainuoluline) on tagada arenguabi andmise jätkumine. Rahanduslikus mõttes väljendub see selles, et lisaks ametliku arenguabi vahenditele tuleb kasutada ka muid rahastamisallikaid. Nende täiendavate rahavoogude arengut soodustava potentsiaali ärakasutamine sõltub sellest, kuidas arengukeskse poliitikaraamistiku loovad arenguriigid ja nende välispartnerid, sealhulgas EL.

Kriis aitab näha seda, kui suurel määral riigid üksteisest majanduslikult sõltuvad, ning seda, kuidas üks poliitikavaldkond (finantspoliitika) mõjutab teisi poliitikavaldkondi ja arenguriikide käekäiku.

Finantskriis on siiski vaid üks näide paljudest. Majanduse läbipõimumine on loonud olukorra, kus arenenud riikides ei ole võimalik teha otsuseid peaaegu üheski poliitikavaldkonnas, ilma et need mõjutaksid otseselt või kaudselt arenguriike ning nende suutlikkust võidelda vaesusega ja täita aastatuhande arengueesmärgid. ELis 2008. aastal läbiviidud aastatuhande arengueesmärgid käsitleva uuringu³ aruandes jagatakse aastatuhande arengueesmärkide täitmist mõjutavad tegurid kolme rühma: arenguriikide enda teostatav poliitika, arengukoostöö ja ülemaailmne poliitikaraamistik (mis hõlmab ELi poliitikavaldkondi ja nende mõju arenguriikidele). Kõikidel kategooriatel on oma tähtsus, kuid käesolevas teatises käsitletakse vaid ELi poliitikat.

Hoolimata sellest, et arengupoliitika sidusus on oluline ja poliitilisel tasandil on saavutatud kokkulepe selle põhimõtete täitmise kohta, on tegemist keeruka nähtusega, mille järgimist ei suuda valitsused alati tagada⁴. Arengupoliitika sidususe põhimõtete rakendamiseks tuleb veel palju ära teha⁵.

Käesolev teatis põhineb kahel esimesel kahte aastat käsitleval arengupoliitika sidususe aruandel⁶ ja tervet ELi hõlmava lähenemisviisi väljatöötamise üleskutsel⁷. Selles vaadeldakse ELi käsitlust arengupoliitika sidususest ning esitatakse ühendusele ja liikmesriikidele

---

¹ KOM(2009)160 (lõplik), 8. aprill 2009, „Arenguriikide toetamine kriisiga toimetulemiseks” ja SEK (2009) 445/2, 8. aprill 2009, „Aastatuhande arengueesmärgid – finantskriisi mõju arengumaadele”.

² Maailmapanga 2009. aasta seirearuanne „The Global Monitoring Report 2009. A Development Emergency”. Vt ka ÜRO 2009. aasta aruannet „The Millennium Development Goals Report”.

³ François Bourguignon, Agnès Bénassy-Quéré, Stefan Dercon, Antonio Estache, Jan Willem Gunning, Ravi Kanbur, Stephan Klasen, Simon Maxwell, Jean-Philippe Platteau, Amedeo Spadaro. Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand and where do we need to go (2008. aasta september). Aruanne on koostatud Euroopa arengupoliitika aruande koostamise raames.

⁴ OECD 2008. aasta detsembris koostatud poliitikaülevaade „Policy Coherence for Development – Lessons Learned”.

⁵ Näiteks OECD arenguabi komitee töötab praegu läbi küsimust, kuidas süvendada ja elavdada oma tegevust arengupoliitika sidususe valdkonnas. Vt OECD arenguabikomitee 14. mai 2009. aasta aruteludokument „Investing in development – a common cause in a changing world”.

⁶ SEK(2007) 1202 (20. september 2007) ja SEK(2009) XXX (xx.xxxx.2009).

⁷ Üldasjade ja välissuhete nõukogu järeldused (nõukogu 18. mai 2009. aasta dokument nr 10018/09, punkt 15).

ettepanekuid selle kohta, kuidas saaks arengupoliitika sidususe võimalusi kasutada sihipärasemalt, tõhusamalt ja strateegilisemalt.

2. ÜLDINE EESMÄRK JÄRGIDA ARENGUPOLIITIKA SIDUSUSE PÕHIMÕTTEID

ELi eesmärk järgida arengupoliitika sidususe põhimõtteid tuleneb Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklist 178. Üldisemal tasandil on sama eesmärk sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 3 teises lõigus, milles käsitletakse liidu poliitika ja välistegevuse järjepidevust. Arengupoliitika sidusust saaks kindla õigusliku aluse Lissaboni lepingu ratifitseerimisel⁸.

Arengupoliitika sidususe **poliitikaraamistik** on esitatud arengupoliitika sidusust käsitlevas teatises (aprill 2005), nõukogu järeldustes (mai 2005), Euroopa arengukonsensus (detsember 2005) ja ELi arengupoliitika sidususe aruandeid käsitlevates nõukogu järeldustes (november 2007). Arengupoliitika sidususe eesmärgid konkreetsete valdkondade kaupa on esitatud järgmistes nõukogu järeldustes: 2007. aasta novembris julgeoleku ja arengu ning rände kohta ning 2008. aasta mais (pärast arengupoliitika sidusust käsitleva komisjoni talituste töödokumendi avaldamist) kliimamuutuse, energeetika, biokütuste, rände ja teadustegevuse kohta. Lisaks eespool nimetatud kaheteistkümnele valdkonnale on eesmärgi võetud ka hea maksundustava alal, kuna komisjon soovib saavutada koostoimet maksunduse ja arengueesmärkide vahel⁹.

3. ELI SENINE KÄSITLUS ARENGUPOLIITIKA SIDUSUSEST

Viimastel aastatel on EL suurendanud oma tähelepanu arengupoliitika sidususe edendamisele. Esialgu keskendus ta 2005. aastal võetud arengupoliitika sidususe kohustustele, võttes konkreetsed eesmärgid kaheteistkümnes poliitikavalkonnas¹⁰.

Teisel etapil pöörati peatähelepanu võetud eesmärkide täitmisele, arengupoliitika sidususe edendamise mehhanismide (nt mõjuhindangud ja talitustevaheline konsulteerimine) täiustamisele ja nende paremale kasutamisele (näiteks töötades välja eesistujariigi arengupoliitika sidususe tööprogrammi) ning hakati välja selgitama komisjoni tähtsamaid algatusi, mis võivad arenguriikidele mõju avaldada.

Käesolevas ELi arengupoliitika sidususe aruandes, nagu ka 2007. aastal esitatud esimeses aruandes, hinnatakse kaheteistkümnes poliitikavalkonnas saavutatud edu ja institutsiooniliste mehhanismide kasutamist¹¹. Nagu selgub järgmisest tervet ELi (ühendus ja liikmesriigid)

---

⁸ Euroopa Liidu lepingu liidu välistegevuse üldsätteid käsitleva peatüki artikli 21 lõike 2 punktis d ja lõikes 3 on sätestatud, et liidu välistegevuse eesmärk on säästev areng ja vaesuse likvideerimine ning selle saavutamiseks ta arendab ja rakendab oma välistegevust ning muude poliitikavaldkondade välisteid aspekt. Sidusust käsitleva artikli 178 sõnastust on peaaegu täpselt korratud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 208 lõikes 1.

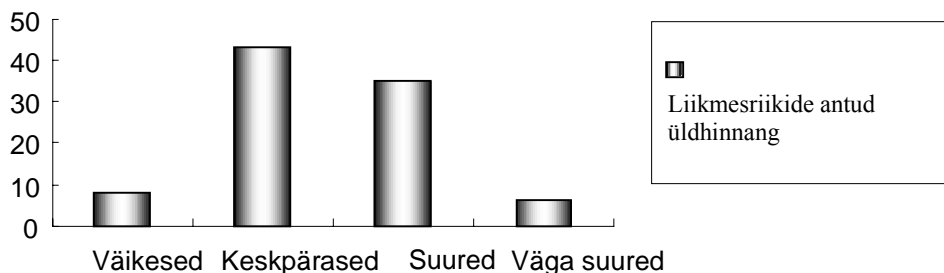
⁹ Komisjoni teatis heade maksuhaldustavade edendamise kohta (KOM(2009) 201, 28. aprill 2009; teatis, milles käsitletakse arenguriikide toetamist kriisiga toimetulemiseks (KOM(2009) 160, 8. aprill 2009).

¹⁰ Kaubandus, keskkond, kliimamuutus, julgeolek, põllumajandus, kalandus, globaliseerumise sotsiaalne mõõde, tööhõive ja inimväärne töö, migratsioon, teadusuuringud, infoühiskond, transport ja energeetika.

¹¹ Euroopa Liidu 2009. aasta aruanne arengupoliitika sidususe kohta, SEK(2009) zzz, xx.xxxx 2009.

hõlmavast graafikust, hindavad liikmesriigid pärast 2007. aastat tehtud edusamme üldiselt positiivselt¹².

ELi edusammud arengupoliitika sidususe edendamisel viimase kahe aasta jooksul

Eri poliitikavaldkondade vahelise koostoime näiteks võib tuua hiljutise kliimamuutust ja energeetikat käsitleva meetmepakme,¹³ mis avab tohutuid võimalusi biokütuse jätkusuutlikuks tootmiseks ja kasutamiseks arenguriikides. Teine näide on teaduspoliitika, millele antav toetus on olnud peamine tegur arengu edendamisel muu hulgas tervishoiu ja toiduga kindlustatuse alaste ning sotsiaal- ja humanitaarteaduslike teadusprojektide rahastamise kaudu.

Kuid tervikpilt ei täiesti roosiline. Liikmesriikides esinevad probleemid annavad end tunda ka ELi tasandil ja sageli võimendavad üksteist. Liikmesriigid osutavad, et arengupoliitika sidususe süvendamist takistab poliitilise tahte puudumine ja asjaolu, et maailmas vaesuse vähendamist ei peeta esmatähtsaks. Kuna huvid on erinevad, on mõnikord raske kooskõlastada seisukohti arengupoliitika sidususe küsimustes ja seetõttu arvestatakse ELi eri poliitikavaldkondades arengupoliitika sidususe nõuetega väga erineval määral¹⁴.

4. VAJADUS UUE KÄSITLUSVIISI JÄRELE

2005. aastal kokkulepitud arengupoliitika sidususe eesmärgid on seni olnud ELi arengupoliitika sidususe alasele tegevusele sobiv raamistik. Kuid olukord muutub ja seetõttu on vaja uut arengupoliitika sidususe käsitusviisi.

¹² Graafiku aluseks on liikmesriikide vastused Euroopa Komisjoni 2009. aasta küsimustikule arengupoliitika sidususe kohta.

¹³ Selle kohta on ülevaade esitatud Euroopa Komisjoni 17. detsembri 2008. aasta pressiteates nr IP/08/1998. Täiendavat teavet on esitatud veebiaadressil http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm.

¹⁴ Vt Euroopa Liidu 2009. aasta aruanne arengupoliitika sidususe kohta, SEK(2009) zzz, xx.xxxx2009.

4.1. Sisepoliitika valdkonnad avaldavad välissuhetele üha suuremat mõju

Arengupoliitika sidususe mõiste tekkis ajal, kui ELi suhted arenguriikidega seisnesid eeskätt arengukoostöös ja kaubanduses, aga muud poliitikavaldkonnad avaldasid arenguriikidele kõrvalmõju, mis mõnikord takistas arengueesmärkide saavutamist.

Praeguseks on olukord muutunud. Kuna riikidevahelised seosed on palju tihedamad ja üleilmastumine avaldab aina suuremat mõju, on ELi poliitika arenguriikide suhtes muutunud palju süsteemipärasemaks. Seda võib illustreerida paljude näidetega alates keskkonna- ja tarbijakaitsepoliitikast kuni rände- ja julgeolekuküsimusteni välja.

Kuna välis- ja sisepoliitika eraldusjoon muutub aina ähmasemaks, nii et arengupoliitika sidususe mõju kohta on raske esitada konkreetseid andmeid ja selle poliitiline tähtsus kahaneb, tuleb arengupoliitika sidususe mõistet senisest süstemaatiliselt mõtestada.

4.2. Arenguriikidesse suunatud rahavood, mis ei ole ametliku arenguabi seotud

ELi poliitikavaldkondade mõju arenguriikidele kajastab nende arenguriikidesse suunatud rahavoogude suurus, mis ei kujuta endast ametlikku arenguabi. Arenguriikidesse, sealhulgas Aafrikasse suunatud rahavood, mis ei kujuta endast avaliku ega erasektori ametlikku arenguabi, on viimaste aastate jooksul märkimisväärselt kasvanud.

Nende rahavoogude mõju arengule sõltub eeskätt poliitikaraamistiku kvaliteedist ja muu hulgas sellest, kuidas poliitikaraamistikus on arvestatud arengueesmärkidega. Seetõttu on eriti oluline, et kõikides poliitikavaldkondades arvestataks arengueesmärkidega täielikumalt.

Kõnealuste rahavoogude tähtsus ilmneb selgelt praeguse kriisi ajal, kui nende suurenemine on peatunud või need koguni vähenevad. Nende muutuste taustal rõhutatakse kriisi käsitlevates nõukogu järeldustes, kui oluline on rakendada kõiki võimalikke arengu rahastamise allikaid¹⁵ ning toonitati arengule orienteeritud toetuse tähtsust teadusuuringute ja tehnoloogia, rahu ja julgeoleku, rände, taastuvate energiaallikate ja kliimamuutuste valdkonnas. Kõukogu rõhutab, kui tähtis on poliitikaraamistik selleks, et kõnealused rahavood oleksid kooskõlas arengueesmärkidega, ning teeb ettepaneku töötada välja „kogu liidu lähenemisviisi”, mille puhul võetakse arvesse kõiki vahendeid ja protsesse ning järgitakse arengupoliitika sidususe põhimõtet¹⁶.

4.3. ELi arengupoliitika sidususe mehhanismi tugevdamine ja prioriteetide kindlaksmääramine

Kahteteist poliitikavaldkonda hõlmavate arengupoliitika sidususe aruannete koostamine on aidanud suurendada asjaosaliste teadlikkust arengupoliitika sidususest. See on võimaldanud ELil töötada välja arengupoliitika sidususe edendamiseks vajalikud vahendid ja saada vajalikku kogemust. Selle tulemusel on ELi tegevus nüüd ettenägelikum ja arvestab paremini arengupoliitika sidususe eesmärkidega. OECD arenguabi komitee koostatud EÜ arengupoliitika 2007. aasta ülevaates on esitatud ettepanek vaadata läbi arengupoliitika sidususe eesmärkide täitmise tegevuskava selliselt, et oleks tagatud tähelepanu ja vahendite

---

¹⁵ Nõukogu järeldused arenguriikide toetamise kohta kriisiga toimetulemiseks (nõukogu 18. mai 2009. aasta dokument nr 10018/09, punkt 15).

¹⁶ Samas.

suunamine peamistesse valdkondadesse¹⁷. Austria ja Rootsi on neid soovitusi juba järginud ja prioriteetsed valdkonnad kindlaks määranud¹⁸.

4.4. Arenguriikide vaatepunkt

Arenguriike huvitab ühe rohkem ELi poliitika kõige laiemas mõttes. Sellest annab tunnistust nende hiljutine taotlus pidada ametlikke konsultatsioone arengupoliitika sidususe küsimustes vastavalt Cotonou lepingu artiklile 12¹⁹. Mõlemad pooled on teatanud, et sidususe küsimused tuleb üle vaadata lepingu läbivaatamise käigus 2010. aastal.

Kuigi EL on teinud palju algatusi selleks, et tema algatused oleksid paremini kooskõlas arengueesmärkidega, ei ole arenguriigid neis eriti osalenud. Mõned riigid on esitanud oma seisukoha, kuid teised, eeskätt vaeseimad riigid, ei ole oma seisukohta esitanud, kuna neil ei ole selleks vajalikke vahendeid.

Komisjoni läbivaadatud mõjuhinna suunistes rõhutatakse, kui tähtis on tagada, et arenguriikide sidusrühmad saaksid teada neile olulistest kavandatavatest algatustest ja saaksid nende ettevalmistamiseks peetavatel konsultatsioonidel osaleda²⁰.

5. KOGU LIIDU LÄHENEMISVIISI KAJASTAVA POLIITIKARAAMISTIKU KEHTESTAMINE

Arvestades olukorra muutumist, on ELil aeg kujundada strateegilisem, süstemaatilisem ja senisest enam partnerlusele suunatud lähenemisviis arengupoliitika sidususele. On selge, et ELil tuleb endiselt arvestada arengueesmärkidega kõikide niisuguste poliitikavaldkondade puhul, mis võivad mõjutada arenguriike. Selleks tuleb tal kasutada kõiki arengupoliitika sidususe parandamiseks loodud vahendeid. Kuid poliitiline tähelepanu tuleb koondada peamistele prioriteetideele.

Lähtudes nõukogu järeldustest arenguriikide abistamise kohta finantskriisi ajal ning G8 ja OECD raames peetud arutelude tulemustest, peaks EL käsutama arengupoliitika sidusust osana Euroopa Liidu lähenemisviisist, töötades välja poliitikaraamistiku, mis võimaldaks teisi poliitikavalkondi ja arenguriikidesse suunatavaid rahavoogusid, mis ei kujuta endast ametlikku arenguabi, paremini kasutada arengueesmärkide saavutamiseks. Kuna maailma olukord on muutunud, on rohkem kui kunagi varem täiendada arengupoliitikat poliitiliste meetmetega neis valdkondades, mis kõige rohkem mõjutavad arengueesmärkide saavutamist²¹. Samal ajal kasutab EL oma ametliku arenguabi vahendeid ka muude valdkondade rahastamiseks, näiteks arenguriikide teadussuutlikkuse parandamiseks või kalanduse toetamiseks²².

Varasemast tegevusest on saadud kolm peamist kogemust, mida tuleb arvestada arengupoliitika sidususe põhimõtete kohaldamisel muutnud poliitilises olukorras. Esiteks

---

¹⁷ Arenguabi komitee 2007. aasta eksperthinnang Euroopa Ühenduse kohta, lk 35.

¹⁸ Euroopa Liidu 2009. aasta aruanne arengupoliitika sidususe kohta, SEK(2009) zzz, xx.xxxx 2009.

¹⁹ Samas.

²⁰ SEK(2009) 92, 15. jaanuar 2009. Täpsemalt vt Euroopa Komisjoni koostatud mõjuhinna aadressil http://ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm.

²¹ Vt OECD arenguabikomitee 14. mai 2009. aasta aruteludokument „Investing in development – a common cause in a changing world”.

²² Vt 9. aprilli 2009. aasta dokument SEK(2008) 434, milles käsitletakse arengupoliitika sidusust kliimamuutuse, energeetika, biokütuste, migratsiooni ja teadustegevuse valdkonnas.

tuleb selleks, et uut lähenemisviisi paremini ellu viia, keskenduda teatavatele vähestele arengupoliitika sidususe prioriteetidele ja teatavate algatuste kavandamisel arvestada juba ennetavalt arengupoliitika eesmärkidega. Teiseks tuleb ELil teha rohkem selle nimel, et kaasata arengueesmärkide saavutamisse muid kui ametliku arenguabi vahendeid ning paremini kasutada nii avaliku kui ka erasektori rahavoogusid. Kolmandaks peaks EL süvendama dialoogi arenguriikidega arengupoliitika sidususe küsimustes.

Selleks töötab komisjon tihedas koostöös liikmesriikidega välja arengupoliitika sidususe alase tööprogrammi, milles sätestatakse prioriteetsed küsimused ja esitatakse ülevaade sellest, kuidas ELi vahendid ja menetlused aitavad kaasa arengueesmärkide täitmisele. Tööprogrammi eesmärk on anda arengupoliitika sidususele poliitilist kaalu, osutada arengupoliitika sidususe peamiste prioriteetide täitmiseks vajalikele finantsvahenditele ning aidata kaasa selgete eesmärkide sõnastamisele.

5.1. Prioriteetide kindlaksmääramine

Arengupoliitika sidususe alane tegevuskava keskendub teatavatele üksikutele prioriteetsetele küsimustele, mille määravad kindlaks komisjon ja liikmesriigid.

Prioriteetide valikul lähtutakse neljast kriteeriumist. Kuna arengupoliitika sidususe eesmärk on vähendada ELi poliitiliste otsuste ja õigusaktide negatiivset mõju arenguriikidele ning parandada nende kooskõla arengueesmärkidega, tuleks aluseks võtta ELi tegevuskava. Prioriteetsed küsimused tuleb valida selliselt, et need oleksid tähtsad ka arenguriikidele ning aitaksid saavutada aastatuhande arengueesmärke. Samal ajal peaks algatusi olema võimalik arengueesmärkide saavutamise nimel kohandada ning need peaksid aitama muuta poliitikat ja õigusraamistikku arengukessemaks. Lisaks tuleb prioriteetseid küsimusi käsitada pikaajalise tegevuskava raames. Selle olulisust näitab kogemus, et poliitika kooskõlastamine arengueesmärkidega nõuab palju aega ja vaeva, sisaldades arenguriikidele avaldatava mõju väljaselgitamist, ELi tegevuse koordineerimist ja poliitilise kaalu saavutamist. Kõik need etapid nõuavad aega, mis tõenäoliselt tasub end palju paremini ära juhul, kui niisugune töö toimub pikaajalise tegevuskava raames.

Arengupoliitika sidususe alased prioriteetid peaksid:

- olema ELi tegevuskavas tähtsal kohal
- olema tähtsad arenguriikidele ja olulised aastatuhande arengueesmärkide saavutamise seisukohalt
- aitama kaasa arengueesmärkide täitmisele
- olema seotud pikaajalise tegevuskavaga.

Ettepanekud prioriteetsete küsimuste kohta

Vastavalt Euroopa liidu 2009. aasta aruandele arengupoliitika sidususe kohta ning maailma avalike hüvede üle peetud rahvusvahelise diskussiooni tulemustele esitatakse liikmesriikidele arutamiseks järgmised teemad (mis kõik mõjutavad oluliselt aastatuhande arengueesmärkide saavutamist):

- kliimamuutusega võitlemine: tagada, et ELi poliitika arvestaks arenguküsimustega

- toiduga kindlustatus: tagada, et ELi poliitika arvestaks rahvusvaheliste huvidega, sealhulgas arenguriikide vajadustega
- rände kasutamine arengu soodustamiseks
- võimaluste otsimine intellektuaalomandi õiguste kasutamiseks arengu hüvanguks
- julgeoleku edendamine ja rahu loomine arengu soodustamiseks.

ÜRO kliimamuutuse raamkonventsiooni raames peetavatel läbirääkimistel 2012. aasta järgse ÜRO tegevuskava üle jõutakse 2009. aastal olulise teetähisena **kliimamuutuse** vastases võitluses ning koostoime loomisel arengukoostöö valdkonnas, rakendades kaitset pakkuvaid ja kliimamuutusega kohanemist soodustavaid vahendeid, töötades välja süsinikdioksiidi heite vähendamist võimaldavaid strateegiaid ning kasutades ära rände pakutavaid võimalusi. Nii näiteks i) püütakse paremini ära kasutada ülemaailmset energiatõhususe ja taastuvenergia fondi, mis edendab investeeringute tegemist taastuvenergiasse ja „puhtasse” energiasse, ii) püütakse saavutada, et ELi koostöövahendid käsitleksid kliimamuutust probleemina ja arvestaksid kliimamuutuse mõju ning kaitset pakkuvate ja sellega kohanemist soodustavate olemasolevate meetmetega, iii) edendatakse poliitilist dialoogi ja võetakse konkreetseid meetmeid ülemaailmse kliimamuutuste liidu raames, iv) töötatakse välja ühised seisukohad kõige kaitsetumate arenguriikidega eeskätt selleks, et ELi tegevus kliimamuutuse, energeetika ja arengu küsimustes oleks sidus. Kui arenenud ja tähtsate turumajandusega riikide ning arenguriikide majandus muutub järjest „rohelisemaks” ning kui sellest saadav kasu jagatakse õiglaselt kõikide osapoolte vahel, saaks vastastikku täiendava poliitika ja sidusate meetmete abil täita korraga kahte eesmärki – piirata kliimamuutust ja vähendada vaesust. Niisugune ühine arusaam säästvast arengust peaks võimaldama pooltel ÜRO kliimamuutuse raamkonventsiooni raames kokku leppida ambitsioonikad ja uuenduslikud eesmärgid 2012. aasta järgseks ajaks.

Ülemaailmne toiduga kindlustatus on küsimus, mis oli 2007.–2008. aastal pidevalt päevakorral ja mis tõenäoliselt jääb Euroopa ja rahvusvahelises poliitilises elus tähtsaks kohale ka lähitulevikus, pidades silmas põllumajandustoodete turu suundumusi, kliimamuutus ja sellega seotud meetmeid, arenguriikide demograafilisi protsesse, tarbijaharjumuste muutumist tähtsate turumajandusega riikides ja asjaolu, et eriti Saharast lõunasse jäävas Aafrika osas on põllumajandusmaad vaid teataval kindlal määral. Maailma rahvastik kasvab ja selle toitmiseks tuleb toiduainete tootmist 2050. aastaks kahekordistada²³. Seda arvestades tuleb eeskätt arenguriikides suurendada põllumajanduse tootlikkust ning tagada tootmise jätkusuutlikkus. Euroopa Liidul tuleb oma sisepoliitikas, sealhulgas põllumajandus-, kliimamuutuse ja teaduspoliitikas, pidevalt arvestada tuleviku olukorra ning arenguriikide vajaduste ja probleemidega. Arvestades ühise põllumajanduspoliitika elluviimisel saadud kogemusi, tuleb ELil pidada arenguriikidega dialoogi piirkondlike põllumajanduspoliitikate teostatavuse üle, et piirkondi ja nende osi toiduga paremini kindlustada.

Kui **rännet** ja teisest riigist töö otsimist õigesti juhtida, võimaldab see vähendada vaesust arenguriikides ning aitab seega otseselt või kaudselt saavutada aastatuhande arengueesmäärke ja toob kasu kõikidele riikidele. Praeguse majandus- ja finantsvapustuse ajal on kõige tähtsam, et EL, lähtudes üleilmsest perspektiivist, täidaks enda võetud avatuse kohustust. See vastaks tema enda majandussüsteemide huvidele ja oleks kooskõlas tema demograafiliste

²³ ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni 4. veebruari 2009. aasta uudis, vt <http://www.fao.org/news/story/en/item/9962/icode/>.

protsessidega. Oma üldise rändekäsitluse raames püüab EL arengupoliitika sidususe edendamise kaudu enda ja partnerriikide hüvanguks ära kasutada rände positiivset mõju. Lähematel aastatel selgub, kas EL ja tema liikmesriigid soovivad ja suudavad ELis õppimise ja seaduslikult töötamise võimalusi otsivatele arenguriikide kodanikele pakkuda reaalseid võimalusi vahetada elu- ja töökohta. Juba on hakatud lahendama probleeme rahaülekannete, liikuvuse suurendamise ning rahvusvähemuste organisatsioonidega sidemete tugevdamise alal. Seda tööd tuleb jätkata. Samal ajal tuleb välja töötada ka tööjõu rände ja ajude väljavoolu alane tegevuskava, milles pööratakse tähelepanu näiteks küsimusele, kuidas tulla toime paljudes arenguriikides tekkinud tervishoiutöötajate puuduse probleemiga. Põhjalikumalt tuleks uurida seni vähe tähelepanu pälvinud küsimusi, näiteks kliimamuutuse mõju rändele.

Tehnoloogiauuenduse ning tehnosiirde ja tehnoloogia levitamise seisukohalt on oluline ka **intellektuaalomandi õiguste** tunnustamine ja kaitse. Intellektuaalomand avaldab mõju säästva arengu kõikidele aspektidele, nagu majandus, keskkond ja sotsiaalvaldkond, ning seda saab kasutada arenguriikide sotsiaalse ja majandusarengu toetamiseks. Intellektuaalomandi võib soodustada loovust ja uuendust, lihtsustada kaubandust, edendada investeringute tegemist ja konkurentsivõimet, aidata parandada rahvatervist ja toiduga kindlustatust ning süvendada traditsiooniliste teadmiste ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja nende kasutamist.

Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingus on sätestatud intellektuaalomandi õiguste kaitse tasandid, millest lähtuvad Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmed. Muu hulgas on selles ette nähtud tehnosiirde edendamine eesmärgiga aidata kaasa vähimarenenud riikide tehnoloogilise baasi loomisele. EÜ püsib Maailma Kaubandusorganisatsiooni ja Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni raames peetava intellektuaalomandi õiguste alase rahvusvahelise arutelu esirinnas. Nii näiteks ratifitseeriti intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu muudatus, millega parandati teatavate rahvatervise seisukohalt oluliste patenteeritud ravimite kättesaadavust, ning toetati ettepanekuid, millega võimaldatakse põlisrahvaste kogukondadel kasutada traditsioonilisi teadmisi ja geneetilist ressursi ning omi geograafilisi tähiseid. Ka 2008. aasta mais vastu võetud maailma terviseassamblee innovatsiooni, intellektuaalomandi ja rahvatervishoiu maailmastrateegia ja tegevuskava on arengueesmärkide saavutamiseks oluline, sest sellega parandatakse ravimite kättesaadavust ja aidatakse kaasa tähelepanuta jäetud haiguste ravimisele.

Arengupoliitika sidususe suurendamise seisukohalt on oluline, et intellektuaalomandi õigused aitaksid võimalikult palju kaasa arenguriikide, eriti vähimarenenud riikide jõukuse suurenemisele. Need riigid saaksid kasu näiteks nende riigis õiguste omaniku suhtes kehtiva intellektuaalomandi õiguste raamistiku paremast ärakasutamisest, mis võimaldaks parandada nende riikide investeerimiskliimat ning soodustaks erinevate intellektuaalomandi õiguste süsteemide kaudu avalikustatud teabe levikut ja kasutamist.

EÜ kavatseb senisest aktiivsemal uurida valdkondi, kus intellektuaalomandi õigusi saab kasutada arengu toetamiseks ning otsida võimalusi, et intellektuaalomandi õigusi sel eesmärgil paremini ära kasutada ja üldiselt suurendada nende kasulikkust arengu seisukohalt.

Nõukogu, liikmesriigid ja komisjon on teinud olulisi edusamme **julgeoleku- ja arenguvaldkonna** seostamisel²⁴. Sellealaseid jõupingutusi kavatakse jätkata neljas peamises suunas: strateegiline planeerimine, julgeolekuvaldkonna reform, partnerlus

---

²⁴ Euroopa Liidu 2009. aasta arengupoliitika sidususe alase aruande julgeolekut käsitlev peatükk (SEK(2009) zzz, xx.xxxx 2009).

piirkondades ja nende osades tegutsevate organisatsioonidega ning humanitaarabi ja julgeoleku seosed. Selle töö tulemusel peaks paranema erinevate ELi osaliste tegevuse sidusus ja tugevnema operatsioonide (sealhulgas sõjaliste rahuoperatsioonide, politseijõudude abi kasutamise ja tsiviiloperatsioonide) ning üldisemate stabiliseerimismeetmete mandaat. Igakülgne rahu saavutamise tegevuskava aitab luua aastatuhande eesmärkide täitmiseks vajalikke tingimusi.

5.2. Laiendatud ametlik arenguabi

Ka need rahavood, mis ei kujuta endast ametlikku arenguabi, on arengule olulised, kuid nende mõju arenguriikidele sõltub poliitikaraamistikust. Arengupoliitika sidususe tööprogrammiga luuakse poliitikaraamistik, mis võimaldab arengueesmärkide saavutamisse kaasata ka muid vahendeid kui ametlik arenguabi ja suurendada nende olulisust arengu edendamise seisukohalt nii ühenduse kui liikmesriikide tasandil. Kuid tuleb märkida, et osa ametliku arenguabiga seotud rahavoogudest arenguriikidesse (näiteks investeeringute, rahaülekannete ja tehnoloogiasiirde puhul) sõltuvad väga suurel määral eraisikutest ja ettevõtjatest. Seega tuleb nii arenenud riikide kui arenguriikide valitsustel võtta meetmeid, et poliitika ja regulatiivkeskkond oleks soosiv ja toetaks arengut.

Arengupoliitika sidususe tööprogrammis selgitatakse laiendatud ametliku arenguabi mõistet ja niisuguste ametliku arenguabiga mitteseotud rahastamisallikate kindlaks tegemist ja jälgimist, mis aitavad kaasa säästvate arengule ja avalike hüvede suurendamisele.

Tööprogramm on aluseks ka ELi tulevaste finantsraamistike koostamiseks peetavatele aruteludele, eriti mis puudutab väliskulutuste struktuuri ja sise poliitika rahastamise vahenditest arenguriikidesse suunatavate rahavoogude kindlaksmääramist.

5.3. Uue lähenemisviisi elluviimine

Ennetav tegevus ja organisatsioonilised küsimused

Arengupoliitika sidususe alases tööprogrammis esitatud prioriteetsete ülesannete täitmiseks kasutavad liikmesriigid ja komisjon olemasolevaid arengupoliitika sidususe suurendamist võimaldavaid vahendeid, nagu talitustevaheline konsulteerimine, mõjuhinnangud ja talitustevahelised rühmad, kuna need võimaldavad suurendada teadmisi ja välja selgitada poliitilisi valikuvõimalusi.

Eesistujariigid ja nõukogu peaksid kasutama omi vahendeid, näiteks korraldama ministrite ja ametnike tasandil ühiskoosolekuid.

Iga kahe aasta tagant koostatav arengupoliitika sidususe alane aruandes keskendutakse olulisimatele küsimustele.

Partnerluse edendamine

ELi poliitiline tegevuskava huvitab arenguriike üha rohkem. EL kasutab seda huvi ära ja peab arenguriikidega nõu arengupoliitika sidususe seisukohalt kõige olulisemates küsimustes, et selgitada välja, millist mõju avaldab ELi poliitika aastatuhande arengueesmärkide täitmisele. Komisjon peab arengumade esindajatega nõu näiteks mõjuhinnangute koostamise suuniste väljatöötamisel, pöörates erilist tähelepanu arenguriikidega dialoogi edendamisele esmatähtsate arengupoliitika sidususe küsimuste üle.

6. KOKKUVÕTE

Selleks et arenguriigid suudaksid vähendada vaesust ja saavutada aastatuhande arengueesmärgid, on eriti oluline anda neile abi. Kuid abist üksi ei piisa. EL saab palju tõhusamalt kaasa aidata paljude suurimate üleilmsete probleemide lahendamisele ja arengu soodustamisele, kui ta teeb õigeid poliitilisi valikuid muudes poliitikavaldkondades. Lisaks võib väga häid tulemusi anda see, kui kasutada arengu toetamiseks rahavoogusid, mis ei ole seotud ametliku arenguabiga. „Meil tuleb täpsustada eesmärki ja avardada selle saavutamise vahendeid”²⁵.

---

²⁵ Paul Collier, *The Bottom Billion*, Oxford University Press 2007, lk 192.